

CUMHURİYETİN 100. YILINDA TÜRK EMEK PİYASASININ GÜNCEL KONULARI

Editör

Dr. Murat KALKAN

FİLİZ KİTABEVİ

2023

**Cumhuriyetin 100. Yılında
Türk Emek Piyasasının Güncel Konuları**

**Editör
Dr. Murat KALKAN**

EKİM 2023

ISBN: 978-975-368-922-9

BASKI

Kiraz Medya Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Matbaacı Sertifika Numarası: 40162

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(212) 850 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitavebi.com
bilgi@filizkitavebi.com
Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

Emek piyasaları esasen emek arz ve talebinin buluştuğu yer olarak tarif ediliyor olsa da bunların dışında kalan toplum kesimlerini de yakından ilgilendiren bir niteliğe sahiptir. Yani başka bir ifadeyle söylenecek olursa emek piyasaları ekonomi politikalarının olduğu kadar sosyal politikaların da odağında yer alan bir inceleme konusu olarak dikkat çekmektedir. Bu bilgi ve anlayış ışığında Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılına hasredilerek hazırlanan bu kitap çalışmasında da Türk çalışma hayatındaki güncel konuların ele alınması amaçlanmıştır. Bu kapsamda sorun alanlarının irdelenmesi kadar bunlara yönelik çözüm önerilerine yer verilmesine, böylece devletimizin ikinci yüzyılına yönelik bir ufuk çizilmesine de çalışıldığını belirtmekte fayda vardır. Bahsedilen hususlar ışığında da kitap, Türk emek piyasasını odağına alan ve aşağıda özetleri sunulan çalışmalarla, on bölüm hâlinde hazırlanmıştır.

“Cumhuriyetin Yüzüncü Yılında Ücretli Çalışanlar” başlıklı birinci bölümde, Osman AKGÜL; ilk olarak cumhuriyet tarihi boyunca Türkiye’de uygulanmış olan ekonomi politikalarını ele almıştır. Bunun akabinde ise, çalışmada, 2000 yılı sonrası dönemde ekonomik göstergeler üzerinden Türkiye emek piyasasının ve ekonomisinin serüveni ortaya konularak ücretli çalışanların hâlihazırdaki durumlarına ışık tutulmuştur. Yazar, bahsedilen incelemelerine dayanarak yaptığı değerlendirmelerle de geleceğe yönelik önerilerde bulunmuş, çalışma hayatının taraflarınca yapılması gerekenlere değinmiştir.

“Türkiye’de İşsizlik Olgusu: Açık İşsizlik Türleri Özelinde Bir Değerlendirme” başlıklı ikinci bölümde, Onur YAVAŞ; Türkiye’nin güncel bir sorun alanı olmaya devam eden işsizlik problemini, açık işsizlik türleri çerçevesinde analiz etmiştir. Çalışmada önce işsizlik olgusu ve açık işsizlik-gizli işsizlik ayrımı kavramsal olarak ele alınmış, sonrasında ise Türkiye’nin durumu hem Avrupa Birliği (AB) hem de Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkeleriyle kıyaslanarak ortaya konulmuştur. Ardından Türkiye ekonomisinin istihdam ya-

ratma hususunda sahip olduğu temel sorun alanlarına değinen yazar Türkiye’deki işsizliği, açık işsizlik türleri özelinde değerlendirerek çalışmasını tamamlamıştır.

“**Türkiye’de Genç İşsizlik Sorunu**” başlıklı üçüncü bölümde, Umut YERTÜM; özellikle 2000’li yıllardan itibaren artış gösteren genç işsizlik problemini irdelemiştir. Bu kapsamda evvelâ genç işsizlik kavramı ele alınmış ve ilgili literatür detaylıca incelenmiştir. Sonrasında istatistikî veriler üzerinden ve diğer ülkelerle karşılaştırmalı olarak Türkiye’deki mevcut durumu ortaya koyan yazar, çalışmasının devamında da Türkiye’de genç işsizlik sorununun nedenlerini ve bunlarla mücadele politikalarını anlatarak değerlendirme yapmış ve öneriler sunmuştur.

“**Türkiye Ekonomisinde İstihdamın Belirleyicileri: Ampirik Bir Analiz**” başlıklı dördüncü bölümde, Abdüsselam SAĞIN; Türkiye ekonomisinde işgücü piyasasında istihdamı belirleyen makroekonomik kavramları analiz etmeye odaklanmıştır. Bu doğrultuda, yazar, önce istihdamın belirleyicilerine dair teorik tartışmaları temel yönleri ile analiz etmiş ve akabinde de özellikle Türkiye ekonomisi için istihdamın belirleyicilerine dair yapılmış ampirik analiz sonuçlarını özetlemiştir. 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de istihdam üzerinde etkili olan ekonomik değişkenleri analiz etmeyi amaçlayan çalışmada yapılan ekonometrik analizin ardından bahsedilen dönem için doğrudan yabancı yatırımların, kamunun eğitim harcamalarının ve kişi başına düşen milli gelirin istihdam üzerinde pozitif etkisinin olduğu tespit edilmiş ve bir takım öneriler yapılmıştır.

“**STEM Alanlarında Yetenek Açığı Sorunu**” başlıklı beşinci bölümde, Neslihan ARSLAN; bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) alanlarındaki yetenek açığı sorununu ele almıştır. Bu çerçevede, yazar, öncelikle STEM alanlarıyla ilgili kavramsal bir inceleme yaparak tarihsel gelişim hakkında bilgi vermiştir. Esas odaklandığı nokta STEM alanlarındaki yetenek açığı sorunu olan çalışmada özellikle Türkiye açısından bir durum değerlendirmesi gerçekleştirilmiş ve ülkemiz açısından çeşitli öneriler ortaya konulmuştur.

“**Dijitalleşme ve İklim Krizi Kısacasında Türk İşçi Sendikacılığı: Cumhuriyetin II. Yüzyılına Girerken Potansiyel Tehdit Alanları**

ve Yeni Stratejiler” başlıklı altıncı bölümde, Ali İhsan ÇELEN; dijitalleşme ve iklim krizinin getirdiği yeni sorunları inceleyerek bunlara karşı Türk işçi sendikalarının uygulayabilecekleri stratejileri sorgulamayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda çalışmada ilkin dijitalleşme ve iklim krizinin potansiyel etkileri irdelenmiştir. Ardından da Türk işçi sendikalarının içinde buldukları durum ve yaşanan sorunlara karşı tutumları, dijitalleşme ve iklim krizi bağlamında, değerlendirilmiştir. Yazar, daha sonra ise bu meselelere karşı uygulanabilecek yeni sendikal stratejileri tartışarak önerilerde bulunmuştur.

“Kadın Emeğinin Karşılaştığı Sorunların Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Ekseninde Değerlendirilmesi” başlıklı yedinci bölümde, Gizem Burcu KARAALİ; ilk olarak ayrımcılık kavramını irdelenmiş ve kadınların maruz kaldıkları ayrımcılık türlerine değinmiştir. Bu doğrultuda emek piyasalarında kadınların karşılaşmış oldukları ayrımcılığa ve sonuçlarına da yer verilen çalışmada Türkiye’de kadın emeğinin görünümü ele alınarak farklı sorun alanlarına değinilmiş, çözüm önerileri sıralanmıştır.

“İşe Gömülmürlük” başlıklı sekizinci bölümde, Neşe ÇAKI; bireyin mevcut işyerinde çalışmaya devam etmesi ve o işyerinden ayrılmasını etkileyen unsurların tümü olarak değerlendirilen işe gömülmürlük konusu literatür taramasına dayanarak incelemiştir. Bu kapsamda evvelâ işe gömülmürlük kavram olarak tanımlamış, işe gömülmürlüğün işe ve iş dışına ilişkin bağ, uyum ve fedakârlık alt boyutları irdelenmiştir. Daha sonra işe gömülmürlüğün kuramsal alt yapısına yer veren çalışmada, işe gömülmürlüğü etkileyen faktörler, ilişkilendirildiği örgütsel tutum ve davranışlar ele alınmış ve işe gömülmürlüğün sonuçlarına bakılmıştır. Literatürde son yıllarda incelenmeye başlanmış bir konu olması hasebiyle sınırlı sayıda çalışmanın bulunduğu işe gömülmürlük hakkında Türkiye’yi merkeze alan araştırmalara da bakmış olan yazar, sonuç bölümünde değerlendirme ve önerilerde bulunmuştur.

“Türk Bankacılık Sektöründe Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Adalet İlişkisi” başlıklı dokuzuncu bölümde, Gülsüm ÇÖPLÜOĞLU KAYA; hizmet sektörünün önemli bir parçası Türk bankacılık sektörü özelinde, çalışanların örgütsel adalet algıları ve örgütsel bağlılık algıları

arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda da yazar, örgütsel adalet ve örgütsel bağlılık kavramlarını detaylıca açıkladıktan sonra bankacılık sektöründe çalışanlarla gerçekleştirdiği araştırmaya yer vermiştir. Bahsedilen araştırmanın bulguları değerlendirildikten sonra da konuyla ilgili öneriler sunulmuş ve çalışma tamamlanmıştır.

“GIG Ekonomisi ve Emek Piyasaları Bibliometrik Analizi” başlıklı onuncu bölümde, Sabri ÖZ ve Murat KALKAN; “teknolojik ve dijital dönüşüm ile oluşan emek piyasalarındaki eksen kaymasında, GIG Ekonomisinin yeri nedir?” sorusuna bibliometrik analiz yoluyla cevap aramışlardır. Bu çerçevede GIG ekonomisi ve emek piyasaları ilişkisi literatür taramasıyla incelenirken Türkiye emek piyasaları da ayrıca ele alınmaktadır. Çalışmada, Vosviewer programı kullanılarak WoS ve Scopus üzerinde yapılan analizlerin bulguları tartışıldıktan sonra ise sonuç kısmında değerlendirme ve öneriler dile getirilmiştir.

Yukarıda özetlendiği şekilde, Türk emek piyasasındaki güncel durumu ve konuları ele alarak; Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına adım atmakta olduğumuz şu günlerde, geleceğe yönelik bir bakış açısını ortaya koymayı hedefleyen bu kitabın, içeriğinde değinilen sorun alanlarına, çözüm üretme noktasında faydalı olacağını temenni ediyor, emeği geçen bütün yazarlara şükranlarımı sunuyorum. Bu vesileyle, saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mustafa DELİCAN’a kitabın içeriğinin tasarlanması aşamasındaki desteği, teşviki ve yol göstericiliği için minnettar olduğumu ifade etmeliyim. Kitabın tashihindeki yardımları ve yorumları için de kıymetli dostum ve meslektaşım Doç. Dr. M. Enes KAYAGİL’e müteşekkirim. Ayrıca, 60 yılı aşan bir süredir Türk ilim hayatına ve özellikle de sosyal politika literatürüne önemli katkıları olan, Filiz Kitabevi’nin değerli çalışanlarına da Sayın Oğuzhan ORUÇ’un şahsında teşekkür ediyorum.

Dr. Murat KALKAN
İ.Ü. İktisat Fakültesi
Öğretim Üyesi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
<i>Murat KALKAN</i>	
Cumhuriyetin Yüzüncü Yılında Ücretli Çalışanlar	1
<i>Osman AKGÜL</i>	
Türkiye’de İşsizlik Olgusu: Açık İşsizlik Türleri Özelinde Bir Değerlendirme	15
<i>Onur YAVAŞ</i>	
Türkiye’de Genç İşsizlik Sorunu	41
<i>Umut YERTÜM</i>	
Türkiye Ekonomisinde İstihdamın Belirleyicileri: Ampirik Bir Analiz	61
<i>Abdüsselam SAĞIN</i>	
STEM Alanlarında Yetenek Açığı Sorunu	81
<i>Neslihan ARSLAN</i>	
Dijitalleşme ve İklim Krizi Kısacasında Türk İşçi Sendikacılığı: Cumhuriyetin II. Yüzyılına Girerken Potansiyel Tehdit Alanları ve Yeni Stratejiler	101
<i>Ali İhsan ÇELEN</i>	
Kadın Emeginin Karşılaştığı Sorunların Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Ekseninde Değerlendirilmesi	145
<i>Gizem Burcu KARAALİ</i>	
İşe Gömülmüslük	177
<i>Neşe ÇAKI</i>	
Türk Bankacılık Sektöründe Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Adalet İlişkisi	197
<i>Gülsüm ÇÖPLÜOĞLU KAYA</i>	
GIG Ekonomisi ve Emek Piyasaları Bibliometrik Analizi	227
<i>Sabri ÖZ, Murat KALKAN</i>	

